

مطالعات راهبردی و بین‌الملل

مرکز مطالعات راهبردی و بین‌الملل آمریکا در تازه‌ترین گزارش خود با اشاره به تلاش ایران برای تقویت سامانه پدافند موشکی و قراردادهای تهران با مسکو در این ارتباط، عنوان کرد که لغو این همکاری‌ها میلیاردها دلار به روسیه ضرر وارد می‌کند.

مرکز مطالعات راهبردی و بین‌الملل آمریکا در تازه‌ترین گزارش خود با اشاره به تلاش ایران برای تقویت سامانه پدافند موشکی و قراردادهای تهران با مسکو در این ارتباط، عنوان کرد که لغو این همکاری‌ها میلیاردها دلار به روسیه ضرر وارد می‌کند. به گزارش خبرگزاری فارس، مرکز مطالعات راهبردی و بین‌الملل آمریکا (CSIS) به تازگی گزارشی را درباره ایران به قلم "آنتونی کوردزمن ریاست این مرکز منتشر کرده است. این گزارش تحت عنوان "ایران، خلیج فارس و رقابت راهبردی" گزینه‌های مختلفی را در رابطه با موضوع ایران، خلیج فارس و رقابت استراتژیک در منطقه خلیج فارس مورد بررسی قرار می‌دهد. در این گزارش به بررسی مقایسه‌ای توانمندی زمینی، دریایی و هوایی و پدافندی ایران و کشورهای منطقه پرداخته شده و به قابلیت‌های ایران در دفاع از تاسیسات حساس در برابر حملات احتمالی هوایی می‌پردازد. این گزارش، روسیه را یکی از منابع اصلی تقویت توان نظامی ایران در بعد هوایی و پدافند هوایی مطرح می‌کند و می‌افزاید که بدقولي روسیه در تامین این تسلیحات موجب لغو بیشتر همکاری‌های نظامی-صنعتی بین تهران و مسکو شده و برآوردها حاکی از آن است که این امر 13 میلیارد دلار ضرر به روسیه وارد می‌کند. خبرگزاری فارس با توجه به حساسیت موضوع اقدام به تهیه و ترجمه این گزارش کرده است. برخی تعبیر نادرست و افراطی مطرح شده در این گزارش برای حفظ اصالت ترجمه است. بخش چهارم این گزارش به شرح زیر است:

توانایی‌های هوایی و موشکی ایران

- حملات هوایی دقیق به تاسیسات حساس، یورش یا حمله‌ای همه‌جانبه به آنها
- حملات موشکی ناگهانی به اهداف منطقه‌ای، احتمال وارد کردن تلفات هدفمند و با دقت بالا
- تنوع در جنگ نفتکش‌ها بسان سال‌های 1987 الی 1988
- یورش به تاسیسات ساحلی و نزدیک به ساحل
- حملات به نفتکش‌ها و اهداف دریایی
- حملات به تاسیسات همپیمانان آمریکا
- استفاده از هواپیماهای بدون سرنشین و دیگر سامانه‌ها پرتابی

اما با وجود این تهدیدات موارد زیر را باید در نظر داشت:

- احتمال بروز این تهدیدات در آینده نزدیک اندک است
- خطر مداخله نیروهای آمریکایی و همپیمانانش وجود دارد
- توان اعمال اینگونه تهدیدات محدود و مداومت آن اندک است
- اهداف راهبردی نامشخصی به همراه دارند

قوای هوایی ایران

- استعداد نیروی هوایی ایران 25 هزار الی 35 هزار نفر است
- شمار جنگنده‌های ایران حدود 312 فروند است
- 40 الی 60 درصد از این جنگنده‌ها توان انجام مأموریت محدود داشته یا فاقد این توان هستند و بسیاری از آنها چنان قدیمی و از نظر لجستیکی ضعیف هستند که نمی‌توانند تعداد بالایی سورتی پروازی به صورت بلندمدت داشته باشند.
- نیروی هوایی ایران متکی به شمار زیادی از هواپیماهایی است که در زمان شاه خریداری شدند. کمتر از 44 جنگنده اف14، 20 اف5 بی، 64 اف4 دی و اف4 ای، بیش از 60 اف5 ای و اف5 اف. با این حال در کل حدود 60 درصد از کل هواپیماهای آن در طول سه دهه گذشته به صورت محدود در داخل کشور مدرنیزه شدند.
- دیگر جنگنده‌های عمده ایران عبارتند از 30 جنگنده سوخوی 24 ام کی، 35 میگ 29، 13 سوخوی 25 کی ساخت روسیه، 10 میراژ 24، F1E جنگنده اف7 ام ساخت چین. بعلاوه هواپیماهایی عراقی که در طی جنگ خلیج فارس در ایران فرود آمدند. سوخوی 24 اس و میگ‌های 29 نیز از نمونه‌های اولیه صادراتی روسیه بودند که از قابلیت‌های هوایی کمتری برخوردار هستند.
- ایران برخی از جنگنده‌های خود را تغییر و ارتقاء داد، به موشک‌های مدرن روسی هوا به هوا و سطح به هوا دست پیدا کرد، موشک‌های ضدکشتی چینی در اختیار دارد و تلاش کرده است که جنگنده‌های اف14 خود را به موشک‌های "هاوک" IHawk مجهز سازد تا توانایی نبرد هوا به هوا دور برد را داشته باشند و ناتوانی در به کارگیری موشک‌های دوربرد هوا به هوای فونیکس را جبران

کنند.

- ایران توانسته است که هواپیماهای بدون سرنشین خود را بسازد و به دنبال تولید جنگنده‌های ساخت داخل صاعقه و آذرخش است.

- گزارش‌های متعددی دال بر این امر است که ایران شمار زیادی از جنگنده‌های مدرن روسی و چینی را خریداری کرده اما این گزارش‌ها تاکنون به تایید نرسیده‌اند. خریدهای ایران با توجه به تحریم‌های سازمان ملل متحد به شدت محدود شده‌اند.

تازه‌ترین تحولات در نیروی هوایی ایران

4 ژوئیه 2010

- نیروی هوایی ایران به دنبال استقرار هواپیماهای بدون سرنشین خود در امتداد مرزهای کشور است
- بنا بر گزارش‌های منتشر شده در ایران، معاون فرماندهی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، امیر مجید پیرهادی اعلام کرد: ما به دنبال تجهیز همه پایگاه‌های هوایی مرکزی کشور به هواپیماهای بدون سرنشین دوربرد هستیم اما فعلاً تجهیز پایگاه‌های مرزی در اولویت قرار دارد.

- پیرهادی ادامه داد: همه پایگاه‌های مرزی در غرب و جنوب ایران تا پایان تابستان به هواپیماهای بدون سرنشین مجهز خواهند شد... هم‌اکنون ماموریت‌های اطلاعاتی و جمع‌آوری اطلاعات و شناسایی به این نوع از هواپیماهای بدون سرنشین داده شده است و ارتش جمهوری اسلامی ایران در نظر دارد از هواپیماهای بدون سرنشین متعددی برای ماموریت‌های رزمی، شناسایی، اختلال و ارتباطات بهره گیرد.

- گزارش‌های دیگری نیز حاکی از آن است که ایران خط تولید دو نوع از هواپیماهای بدون سرنشین را، یکی با قابلیت بمب‌افکنی و دیگری با قابلیت انجام ماموریت‌های شناسایی، آغاز کرده است:

* هواپیماهای مدرن بدون سرنشین رعد و نذیر دارای توانمندی انجام ماموریت‌های دوربرد شناسایی، گشت‌زنی، تهاجم و بمباران با دقت بالا هستند.

* هواپیمای بدون سرنشین "رعد" که هواپیمایی برای ماموریت‌های تهاجمی و بمباران است دارای توانمندی نابود کردن اهداف از معین شده با ضریب دقت بالا است.

- خبرگزاری فارس گزارش داد که ایران با موفقیت هواپیماهای بدون سرنشین رادارگریز خود که دارای قابلیت بمب‌افکنی هستند در ژوئن سال گذشته آزمایش کرد. همچنین در سال 2008، صنایع دفاعی ایران خط تولید دو نوع از جنگنده‌های ساخت داخل یعنی صاعقه و آذرخش را راه‌اندازی کرد.

2 اوت 2010

- ژنرال امیرحسین چیت‌فروش اعلام کرد که ایران در نظر دارد سامانه‌های راداری جدیدی بر روی جنگنده‌های مختلف موجود در همه پایگاه‌های نیروی هوایی سراسر کشور نصب کند.

- به گفته این فرمانده، همه جنگنده‌های کشور به پیشرفته‌ترین سامانه‌های مجهز شده‌اند که به آنها امکان فعالیت در شب می‌دهد.
- فرمانده قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء، امیر احمد میقانی نیز اعلام کرد: افتخار داریم اعلام کنیم که ما به خودکفایی در تولید انواع مختلف رادارهای با بردها و طول موج‌های مختلف مورد نیاز کشور نایل آمده‌ایم.

- علاوه بر این، ژنرال احمد وحیدی، وزیر دفاع ایران اعلام کرد که سامانه‌های راداری کشور قادر به ردگیری هر هدف هوایی هستند.
- وحیدی گفت: امروزه ما دارای رادارهای دریایاویه و زمین پایه و رادارهایی هستیم که قادرند اهداف پروازی گوناگون در طول موج‌های مختلف و ارتفاع مختلف را شناسایی کنند.

5 اوت 2010

- گزارش‌های رسانه‌های ایران حاکی از این است که جنگنده‌های ایران در طول یک هفته رزمایش هوایی خود عملیات آماده سازی و استقرار سیستم‌های تسلیحاتی را آزمایش کردند.

- جنگنده‌هایی که در این مانور به کار رفتند از نوع اف 4، اف 5، اف 7 و سوخوی 24 بودند.
- ایران اعلام می‌کند که در رزمایش چهار مرحله‌ای خود مدرن‌ترین تسلیحات را به کار گرفته و آزمایش کرده‌اند و از جدیدترین تاکتیک‌های رزم هوایی و دیگر شیوه‌های درگیری بهره گرفته است.

- بررسی مقایسه ای قدرت هوایی کشورهای منطقه در سال 2010
آمار برگرفته از موسسه بین‌المللی مطالعات راهبردی IISS، گزارش توازن نظامی و نشریه جینز Jane's

ایران: دارای 312 هواپیما از قبیل 35 میگ 29، 13 سوخوی 25، 30 سوخوی 24، 44 اف 14، 65 اف 4 دی/ای، 3 صاعقه
عربستان سعودی: دارای 280 هواپیما از قبیل 4 جنگنده تایفون 2، 15 تایفون ای دی وی، 85 تورنادو ای دی اس، 70 اف 15 اس، 84 اف 15 سی/دی

بحرین: دارای 33 هواپیما از قبیل 21 هواپیمای اف 16

کویت: دارای 50 هواپیما از قبیل 39 جنگنده اف 18
عمان: دارای 64 هواپیما از قبیل 12 جنگنده اف 16
قطر: دارای 18 هواپیما از قبیل 12 میراژ 2000
امارات عربي متحده: دارای 184 هواپیما از قبیل 62 جنگنده میراژ 2000، 85 جنگنده اف 18
یمن: دارای 79 هواپیما از قبیل 18 جنگنده میگ 29، 30 جنگنده سوخی 20 و 22

قوای پدافند زمین به هوای ایران

- تنها سامانه پدافندی زمین به هوای مدرن ایران سامانه‌های دوش‌پرتاب کوتاه برد و حدود 30 موشک کوتاه برد پدافند تور-ام است که برای دفاع نقطه‌ای مناسب هستند.
- دیگر سامانه‌های پدافند هوایی ایران شامل 30 پدافند کوتاه برد دولول Rapier و 15 پدافند Tigercat است که توان عملیاتی کنونی آنها نامعلوم است.
- موشک‌های زمین به هوای با برد بلند ایران شامل بیش از 150 موشک هاوک ساخت آمریکا، 45 اس‌ای-2 ساخت روسیه، 10 اس‌ای-5 ساخت روسیه و تعدادی موشک سی‌اس‌ای-1 ساخت چین که مدلی از پدافند اس‌ای-2 روسیه هستند و همگی قدیمی‌اند.
- مدرنیزه کردن محدودی سیستم‌های فرماندهی و کنترل و سیستم‌های راداری، اما در برابر اقدامات ضدالکترونیک و موشک‌های ضدتشعشع آسیب‌پذیرند.
- تنها گزینه‌ای مدرن برای سامانه‌های پدافند سطح به هوا و دستیابی به توانمندی‌های بالاتر مانند موشک‌های بالستیک ضد موشک‌های تاکتیکی دستیابی به موشک‌های اس 300 روسیه یا اس 400 است که سامانه‌های راداری سی 3 به همراه دارند.
- روسیه بعد از تصویب شدن قطعنامه سازمان ملل، در ژوئیه امسال اعلام کرد که این موشک‌ها را تاکنون به ایران نفروخته است.

تازه‌ترین تحولات در پدافند هوایی و موشک‌های سطح به هوای ایران

21 آوریل 2010

- احمد وحیدی، وزیر دفاع ایران اعلام کرد که موشک‌های پدافندی مرصاد ایران که نخستین موشک‌های پدافند هوایی بردمتوسط این کشور به شمار می‌روند، قابلیت پرواز تا ارتفاع 20 کیلومتری و برد 40 کیلومتر را دارا هستند.
- موشک‌های مرصاد می‌توانند هر هواپیمای مدرنی را که در ارتفاع متوسط یا پایین پرواز می‌کنند مورد اصابت قرار دهند.
- این موشک‌ها بسیار پیشرفته‌تر از موشک‌های هاوک ساخت آمریکا بوده و مجهز به ردگیری راداری و سیستم‌های پیشرفته و پیچیده نرم‌افزاری و سخت‌افزاری هستند.
- به گفته وزیر دفاع ایران، موشک‌های مرصاد تولید انبوه موشک‌های مرصاد هم‌اکنون در وزارت دفاع جمهوری اسلامی ایران آغاز شده‌اند و طی سال جاری تحویل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران خواهند شد.

2 می 2010

- سردار وحیدی اعلام کرد نسخه به روز شده از سیستم موشکی ضد موشک کروز توسط ایران تولید شده است
- گزارش‌های منتشر شده در ایران حاکی است: کارشناسان ایران با موفقیت سامانه پدافندی کوتاه‌برد ساخت‌شانده که می‌تواند در هر دقیقه 4 هزار گلوله شلیک کند
- سردار وحیدی همچنین اعلام کرد: وزارت دفاع ایران هم‌اکنون در حال کار بر روی سامانه‌های مختلف پدافندی کوتاه‌برد، میان‌برد و دوربرد است.

25 ژوئیه 2010

- جانشین فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، سردار حسین سلامی، گفت: ما به نقطه بی‌پایان در افزایش شمار موشک‌های بالستیک رسیده‌ایم.
- به گزارش رسانه‌های ایران: سازمان هوافضای وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ایران به دستاوردهای بزرگی در طراحی و تولید موشک‌های سطح به سطح سوخت جامد سرجیل، موشک‌های بالستیک دوربرد شهاب 3 که دارای برد 2 هزار کیلومتر است و همچنین موشک‌های زلزال و فاتح دست یافته است.
- وزیر دفاع ایران نیز اعلام کرد: سامانه پدافند هوایی مصباح 1 برای مقابله با حملات هوایی و انواع مختلف هواپیماها طراحی و ساخته شده است.
- وحیدی افزود که "سپرپدافندی مصباح 1 قادر به رهگیری و هدفگیری هواپیماهای بدون سرنشین است".

2 اوت 2010

- گزارش رسانه‌های اسرائیل از نگرانی اسرائیل از پرتاب یک ماهواره جاسوسی از سوی ایران با قابلیت نظارت بر سرزمین‌های اشغالی حکایت دارد.
- دولت ایران اعلام کرد که قصد دارد ماهواره جدیدی با نام "رصد" به فضا پرتاب کند.

- مدیر مرکز تحقیقات فضایی و هواپیمای بدون سرنشین در موسسه فیشر اعلام کرد که "باید با دقت فراوان ماهواره‌برهایی را رصد کرد که می‌توانند ماهواره به هوا حمل کنند زیرا تفاوتی میان توانمندی ایران در تولید ماهواره‌بر و موشک‌های بالستیک نمی‌توان قایل شد.

- مدیر این موسسه همچنین افزود: اگر پرتاب این ماهواره با ماهواره‌بر جدیدی صورت گیرد که در فوریه امسال توسط ایران به نمایش درآمد و دارای 4 موتور هستند، این امر نشان می‌دهد ایران توانایی پرتاب موشک‌های با برد قاره‌ای (قاره‌پیما) را دارا است.

4 اوت 2010

- گزارش‌های رسانه‌ای حاکی از آن است که ایران به 4 آتشبار از موشک‌های اس300 دست پیدا کرده که دو آتشبار از بلاروس و 2 نمونه دیگر از محلی نامعلوم تامین شده‌اند.

- روسیه در سال 2007 قراردادی را برای فروش این موشک‌ها به ایران امضا کرد اما از آن زمان به بعد این موشک‌ها را به دلایل مختلف فنی و همچنین تازه‌ترین آن یعنی قطعنامه جدید سازمان ملل متحد، تحویل نداده است.

- پیشرفته‌ترین مدل از موشک‌های اس300 قادر هستند که هواپیماها، موشک‌های کروز و موشک‌های بالستیک را در بردی 144 کیلومتری و ارتفاع 90 هزار پایی (27 کیلومتری) هدف قرار دهند.

- تاییده‌ای دال بر تحویل یا توان عملیاتی این موشک‌ها در دست نیست و هیچ نشانه‌ای از شمار و قابلیت این سیستم‌ها در کار نیست.

اظهارات روس‌ها درباره ضررهای ناشی از قراردادهای تسلیحاتی با ایران

گزارش سوم اوت خبرگزاری ریانووستی روسیه به نقل از یک کارشناس روس درباره جزئیات خسارات وارده به روسیه ناشی از لغو قراردادهای نظامی با ایران:

روسیه در نتیجه منتفی شدن همکاری‌های فنی و نظامی با ایران ممکن است 11 الی 13 میلیارد دلار از دست بدهد. "ایگور کوروچنکو" یکی از تحلیلگران مرکز تحلیل تجارت تسلیحاتی (TSAMTO) به ریانووستی گفت که سودمندترین بخش‌های همکاری‌های نظامی-صنعتی روسیه و ایران سامانه‌های ضدهوایی است.

دراواخر سال 2007، قراردادی میان تهران و مسکو امضاء شد که به موجب آن روسیه 5 گردان از سیستم‌های پدافند موشکی اس300 پی‌ام یو-1 به ارزش 800 میلیون دلار را به ایران می‌داد. اگر این قرارداد لغو شده باشد، مسکو مجبور خواهد بود جریمه‌ای برای زیرپانهادن تعهدات خود که معادل 10 درصد از ارزش کل قرارداد است به ایران پرداخت کند. از این رو کل مبلغ ضرر روسیه در لغو قرارداد تامین سیستم‌ها به 900 میلیون دلار بالغ می‌شود.

علاوه بر این، ایران به عنوان یکی از مشتریان موشک‌های ضدهوایی میان برد "Buk-M2E" است تا به وسیله آن زنجیره پدافند هوایی کشور را تقویت سازد. کارشناسان شمار موشک‌های "بوک" را که می‌تواند در این قرارداد به ایران فروخته شود 18 الی 36 موشک عنوان کرده‌اند. سودی که در این قرارداد کسب می‌شود معادل 250 الی 500 میلیون دلار تخمین زده می‌شود.

در ژانویه سال 2007، روسیه تحویل 29 سامانه موشکی تور ام-1 را که موشکی پدافندی برد کوتاه است به ارزش 700 میلیون دلار تکمیل کرد. این موشک‌ها اکنون برای پوشش پدافند هوایی بیشتر مناطق مهم و حساس نظامی ایران در برابر حملات احتمالی هوایی ایران به کار گرفته شده‌اند. اگر روسیه قطعات یدکی این نوع از موشک‌ها را به ایران ندهد از این بابت حدود 50 الی 80 میلیون دلار ضرر خواهد کرد. تهران پیش از این قصد خود را برای خرید 1000 سامانه پدافند هوایی دوش‌پرتاب "ایگلا" Iglâ روسیه اعلام کرده بود. ارزش این میزان سلاح می‌تواند به 500 میلیون دلار باشد. طرف ایرانی همچنین تمایل خود را برای خرید رادارهای گاما-دی‌ای و کاستا-2 ای2 Kasta-2E2 اعلام کرده است. در این صورت نیز روسیه 100 الی 200 میلیون دلار را از دست خواهد داد.

از این رو بنا به گفته کوروچنکو متوقف ماندن همکاری نظامی و صنعتی با ایران تنها در بخش پدافند هوایی موجب خواهد شد که روسیه 1.8 تا 2.2 میلیارد دلار درآمد را از دست دهد. برآورد مرکز تحلیل تجارت تسلیحاتی در سال 2010 الی 2025 نیز خسارات مشابهی بخاطر توقف همکاری نظامی-صنعتی با ایران در بخش نیروی دریایی به روسیه وارد خواهد شد که به 2.2 الی 3.2 میلیارد دلار می‌رسد. در بخش هواپیمایی نیز این خسارت معادل 3.4 الی 3.7 میلیارد دلار خواهد بود و در بخش نیروی زمینی نیز میزان ضرر وارده به روسیه 2.1 الی 205 میلیارد دلار بوده و در بخش بالگردها نیز مسکو 1.1 میلیارد دلار ضرر خواهد کرد. این در حالی است که ضرر انحلال همکاری فضای ایران و روسیه نیز به 200 میلیون دلار می‌رسد، ضمن این که لغو ارسال قطعات یدکی تجهیزات فروخته شده به ایران نیز ضرری 200 الی 250 میلیون دلاری متوجه مسکو خواهد کرد.